

PROGRAM ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE

A.3 ANALÝZA NÁZORŮ VYBRANÝCH AKTÉRŮ

Zpracovatel: SPF Group, v.o.s.

Masarykova 129/106

400 01 Ústí nad Labem

Datum: červen 2012

OBSAH

Obsah	2
1 Úvod a metodika	3
1.1 Respondenti	3
1.2 Průběh průzkumu, témata a otázky	4
1.3 Interpretace odpovědí	5
2 Hodnocení současné situace kraje	7
2.1 Hlavní silné a slabé stránky kraje	7
2.2 Vnější příležitosti a hrozby	10
3 Vybraná hodnocení dílčích oborů a oblastí	14
4 Hodnocení vnitřní regionální diferenciací kraje	16
5 Hodnocení činnosti krajské samosprávy a spolupráce s ní	18
6 Hodnocení možností budoucího rozvoje kraje	20

1 ÚVOD A METODIKA

Analýza názorů významných aktérů v Ústeckém kraji vychází z uskutečněného kvalitativního průzkumu pomocí metody řízených rozhovorů se zástupci těchto aktérů. Smyslem analýzy je identifikovat a vyhodnotit pohled a názory na Ústecký kraj „zevnitř“ a verifikovat či naopak konfrontovat tento pohled na kraj s výsledky dalších částí analýzy Ústeckého kraje, které jsou zpracovány expertním způsobem, tedy „zvně“ kraje, a převážně kvantitativně. Metoda kvalitativního průzkumu mezi zástupci vybraných organizací byla zvolena také proto, že názory veřejnosti není na krajské úrovni reálně možné zjišťovat pomocí kvantitativního šetření (problematické zajištění reprezentativnosti, neobeznámenost veřejnosti s kompetencemi spadajícími do agendy krajů atd.).

1.1 RESPONDENTI

Podkladem pro analýzu je kvalitativní výzkum provedený metodou individuálních řízených rozhovorů se zástupci 13 organizací v Ústeckém kraji. Tyto organizace byly vybrány zpracovatelem (SPF Group) na základě seznamu 23 organizací doporučených zadavatelem (Ústeckým krajem). Vybráno bylo takto celkem 17 organizací, se 4 z nich se nepodařilo navázat kontakt, případně byla schůzka k řízenému rozhovoru zrušena a nepodařilo se sjednat náhradní termín. Rozhovoru se účastnil zpravidla 1 zástupce dané organizace, obvykle vedoucí pracovník (ředitel, vedoucí oddělení, prorektor, předseda, starosta). V několika případech se rozhovoru účastnily i další zástupci dané organizace. Řízené rozhovory byly provedeny se 13 organizacemi uvedenými v tabulce.

Tabulka 1: Organizace zapojené do řízených rozhovorů

Název organizace	Typ organizace	Obor činnosti
Odbor životního prostředí KÚ Ústeckého kraje	Krajský úřad	Životní prostředí
Odbor dopravy a silničního hospodářství KÚ Ústeckého kraje	Krajský úřad	Doprava
Odbor sociálních věcí a zdravotnictví KÚ Ústeckého kraje	Krajský úřad	Sociální péče, zdravotnictví
Statutární město Ústí nad Labem	Obec	Místní správa
MAS Sdružení Západní Krušnohoří	Místní akční skupina	Místní správa
Obec Horní Podluží	Obec	Místní správa
České Švýcarsko, o.p.s.	Obecně prospěšná společnost	Místní a regionální rozvoj, cestovní ruch
Úřad práce, krajská pobočka Ústí nad Labem	Úřad práce	Trh práce, zaměstnanost
Okresní agrární komora Most	Hospodářská komora	Podnikání, zemědělství
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Univerzita	Vzdělávání, výzkum
Výzkumný ústav anorganické chemie, a.s.	Akciová společnost	Výzkum
Sociální agentura, o.s.	Občanské sdružení	Sociální služby, vzdělávání a poradenství
Člověk v tísni, o.s.	Občanské sdružení	Sociální služby a sociální pomoc

1.2 PRŮBĚH PRŮZKUMU, TÉMATA A OTÁZKY

Řízené rozhovory probíhaly na předem smluvené schůzce vždy v sídle respondenta. Délka rozhovoru se pohybovala v závislosti na rozsahu diskutovaných témat a časových možnostech respondenta mezi 45 a 90 minutami. Rozhovor byl veden zástupcem zpracovatelské společnosti SPF Group na základě předem připravené struktury témat, výpovědi byly zapisovány a následně zpracovávány.

Návrh témat, tj. osnovy rozhovoru byl připraven ze strany SPF Group a doplněn o požadavky zadavatele (Ústeckého kraje). Témata k rozhovoru byla připravena poměrně široce s tím, že respondenti se v případě hodnocení současné situace kraje vyjadřovali především k tématům, která spadají do okruhu jejich činnosti. K hodnocení budoucnosti a „vize“ kraje byli naopak vyzváni všichni respondenti. Spolupráci s krajskou samosprávou hodnotili pouze ti respondenti, u nichž měla daná otázka smysl (nehodnotili tedy zástupci KÚ Ústeckého kraje).

Řízené rozhovory měly tuto strukturu témat a otázek:

- 1. Vnitřní regionální diferenciaci kraje
 - Zhodnotte prosím vnitrokrajské rozdíly z hlediska ekonomické výkonnosti, lidských zdrojů, životního prostředí, vybavenosti infrastrukturou atd. Jsou podle vás tyto rozdíly vyšší než jinde v ČR/Evropě? Je třeba tyto rozdíly řešit, nebo je vhodnější využívat specifik každé oblasti kraje (např. nižší hospodářská výkonnost často skýtá kvalitní životní prostředí, předpoklady pro cestovní ruch atd.)? Domníváte se, že je třeba především posilovat vnější konkurenceschopnost kraje podporou podnikání, lidských zdrojů, inovací atd. v hlavním centru či centrech (strategická regionální politika), nebo spíše podporovat vnitřní soudržnost kraje podporou zaostávajících či periferních oblastí (pojišťovací regionální politika)?
- 2. Aktuální situace kraje
 - a) Co považujete za současné hlavní (vnitřní) silné stránky kraje? (max. 6 položek, lze je i řadit dle významu)
 - b) Co považujete za současné hlavní (vnitřní) slabé stránky kraje? (max. 6 položek, lze je i řadit dle významu)
 - c) Co považujete za budoucí hlavní (vnější) příležitosti rozvoje kraje? (max. 6 položek, lze je i řadit dle významu)
 - d) Co považujete za budoucí hlavní (vnější) hrozby pro rozvoj kraje? (max. 6 položek, lze je i řadit dle významu)
- 3. Jak obecně hodnotíte jednotlivé oblasti života v kraji?
 - a) dojem a vnější obraz (image) kraje
 - b) výhody a nevýhody vyplývající z polohy kraje
 - c) doprava a dopravní dostupnost kraje
 - d) technická infrastruktura v kraji
 - e) stav životního prostředí v kraji
 - f) lidské zdroje (vzdělanostní úroveň obyvatel, kvalifikace pracovní síly apod.) v kraji
 - g) ekonomická výkonnost, věda a výzkum, inovace a hospodářská situace kraje
 - j) kultura a volnočasové vyžití (z pohledu rezidentů) v kraji
 - k) nabídka pro návštěvníky kraje (tj. cestovní ruch)
 - l) jiné
- 4. Činnost krajské samosprávy a spolupráce s ní

- a) Jste spokojeni činností krajské samosprávy a krajského úřadu? Souhlasíte s kroky krajské samosprávy, vynakládání finančních prostředků atd.? Z jakého důvodu ano/ne?
- b) Jsou Vám v potřebném rozsahu známy rozvojové záměry kraje?
- c) Spolupracujete s Ústeckým krajem při svých aktivitách? Pokud ano, v kterých a jak?
- 5. Budoucnost kraje
 - a) Jak hodnotíte vývojové trendy v regionu v oblasti ekonomiky, sociální soudržnosti a péči o životní prostředí?
 - b) Jakým směrem se podle vás má kraj v budoucnu rozvíjet? Která témata mají být pro rozvoj kraje hlavní?
 - c) Jak má kraj těchto cílů dosáhnout? Jaké úkoly byste uložili vedení kraje (i ve smyslu prosazení zájmů kraje na vyšších úrovních)?

Výpovědi vázající se k těmto otázkám a tematickým okruhům nejsou vždy spontánní výpovědi respondenta, ale často také výsledkem společné diskuse mezi tazatelem a respondentem. Tato skutečnost představuje významnou výhodu kvalitativního šetření oproti šetřením kvantitativním, realizovaným obvykle za pomoci dotazníků s uzavřenými otázkami a bez možnosti klást otázky doplňující.

1.3 INTERPRETACE ODPOVĚDÍ

Analýza vyhodnocující získané názory a postoje respondentů představuje souhrn subjektivních výpovědí respondentů. Zakládá se na hodnocení současného stavu i na formulaci žádoucích směrů dalšího rozvoje. Výsledky mají následující omezení, přičemž se nemusí jednat o negativa, ale spíše o nevyhnutelné skutečnosti kvalitativního výzkumu:

- Každý z oslovených respondentů má určité oborové zaměření, z čehož může vyplývat případná nevyváženost priorit a rozdílná kompetence pro hodnocení jednotlivých oblastí života v kraji.
- Síla jednotlivých subjektů a jejich vliv na život v kraji se výrazně liší.
- Jedná se o názor relativně malého počtu subjektů, avšak vybraných vyváženě z hlediska jejich právní formy a oborového zaměření, díky čemuž poskytují získané odpovědi po vyhodnocení věrohodné výstupy.
- Jednotliví respondenti nevypovídali vždy jen jako zástupci oslovené organizace, ale promítali do svých výpovědí nepochybně také osobní pohled obyvatele kraje.
- Jednotliví respondenti působí různě dlouhou dobu a v různých lokalitách a územích. V důsledku toho mají někteří detailní vhled do vývoje kraje jako celku, jiní naopak disponují spíše detailním pohledem na typové regiony kraje. Zásadní je v tomto směru zejména konfrontace mezi „ústeckým“, „pánevním“ a „periferním“ vnímáním kraje. Velmi silný byl především pohled respondentů působících v Ústí nad Labem, kteří často inklinovali k hodnocení města Ústí nad Labem, tj. krajského centra, nikoli kraje jako celku.
- Ne všechna navrhovaná opatření a priority je vhodné bez výhrad přijmout, neboť:
 - některé náměty jdou často proti sobě (např. dilema mezi strategickou a pojišťovací regionální politikou, zamezení další těžbě nerostných surovin vs. rozšíření těžby),
 - shromážděné priority mohou být z hlediska rozsahu mimo ekonomickou realitu rozpočtu Ústeckého kraje a veřejných subjektů obecně,
 - některé uváděné informace jsou nepřesné až nepravdivé, jednotliví respondenti si v dílčích záležitostech protířečí nebo uvádějí informace v rozporu s doložitelnými fakty (např. statistickými údaji).

Protože se analýza opírá o kvalitativní průzkum, nejsou výpovědi respondentů hodnoceny statisticky. Jedná se o souhrnný, strukturovaný, generalizovaný popis současné situace kraje a priorit jeho rozvoje na základě interpretace výpovědí jednotlivých respondentů. Na případné rozpory v názorech respondentů nebo komentáře zpracovatele je v textu výslovně upozorněno. Interpretace výpovědí je anonymní, tedy nejsou uváděna jména respondentů a to, kdo z nich je autorem kterého názoru. Interpretace jednotlivých výpovědí je stylisticky a terminologicky upravena zpracovatelem.

2 HODNOCENÍ SOUČASNÉ SITUACE KRAJE

Současná situace kraje je analyzována dle spontánních výpovědí respondentů ohledně silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Vedle toho byli respondenti při řízených rozhovorech dotazováni také na hodnocení pozice a podmínek kraje v dílčích tematických oblastech. Toto hodnocení je do značné míry identické, a proto není uvedeno zvlášť, ale je obsaženo v následujících podkapitolách hodnotících silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Ve zvláštní kapitole jsou uvedena pouze vybraná hodnocení jednotlivých dílčích oblastí, která nelze zařadit mezi silné či slabé stránky ani mezi příležitosti nebo hrozby.

2.1 HLAVNÍ SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY KRAJE

V hodnocení silných a slabých stránek kraje panovala mezi respondenty obecná shoda. Je tedy zřejmé, že vnímání pozice kraje je mezi představiteli významných organizací na území Ústeckého kraje relativně jednotné a konzistentní. Řada uváděných faktorů je navíc vzájemně propojena - lze tedy identifikovat široké tematické okruhy, které jsou hodnoceny buď jako silná stránka (například vybavenost infrastrukturou, blízkost Německa apod.), nebo jako slabá stránka (např. sociální problémy, ekologické zátěže, vysoká míra nezaměstnanosti apod.). Dílčí rozdíly ve výpovědích respondentů bylo možné nalézt spíše v hodnocení významu či „pořadí“ jednotlivých rozvojových faktorů, výjimečně se vyskytly také odlišné názory na některé rozvojové faktory.

Mezi hlavními silnými stránkami kraje byly respondenty identifikovány tyto faktory (seřazeny podle četnosti, s jakou byly uváděny, a tedy i podle předpokládaného významu):

1. Rozmanitost krajinných typů, pestrá a atraktivní krajinná mozaika umožňující budoucí zlepšení image kraje, zajímavý, geologicky různorodý reliéf
2. Dobrá poloha kraje mezi dvěma velkými centry (Praha, Drážďany) na frekventované dopravní ose, která je spojuje, potenciál pro mezinárodní spolupráci, obchod i tranzit
3. Hustá a kapacitní dopravní síť (zejména železniční) na většině území kraje
4. Silný primární potenciál cestovního ruchu (tedy přítomnost krajiny s přírodními i kulturními atraktivitami) doplněný také lepšími se organizací a koordinací aktivit v tomto odvětví (České Švýcarsko, Ohře, Krušné hory, České středohoří)
5. Nadstandardní vybavenost sítí zdravotnických zařízení (lůžkových i ambulantních) a jejich dobrá dostupnost
6. Polycentrická struktura sídel umožňující kvalitní dopravní obslužnost a dostupnost služeb na většině území kraje
7. Blízkost Německa jako zdrojové oblasti investorů, návštěvníků i transferu know-how v oblasti organizace práce, správy území apod.
8. Nerostné zásoby (paliva) jako deviza a jistota pro budoucnost (jejich využívání jen tak neskončí, byť má také negativní stránky)
9. Industriální tradice, byť v současné době nepříliš využívaná, uvykllost lidí na industriální prostředí umožňujících snáze prosadit lokalizaci nových výrobních
10. Rozsáhlá nabídka pracovních sil (zde bez ohledu na její kvalitu)
11. Přítomnost univerzity a několika dalších vysokoškolských pracovišť v různých městech kraje

12. Výrazné zlepšení některých složek životního prostředí v posledních 15-20 letech (ovzduší, povrchové vody, ekologická stabilita krajiny, rekultivace)
13. Fenomén Labe jako dopravní koridor (říční doprava a její napojení na silniční a železniční síť prostřednictvím terminálů a logistických center), turistická atraktivita (cyklostezka, říční plavba) i jako symbol krajské identity
14. Velký počet průmyslových a rozvojových zón a připravených ploch pro podnikání
15. Zachovalá krajina a příroda v rozsáhlých částech kraje (zejména Šluknovsko, České Švýcarsko, České středohoří, část Krušných hor)
16. Dostatek atraktivních ploch pro rozvoj podnikání
17. Kvalitní integrovaný systém veřejné dopravy s návazností spojů a odstraněním jejich duplicit
18. Příznivá (tj. mladší) věková struktura obyvatel
19. Dobré možnosti uplatnění vzdělaných, kvalifikovaných obyvatel (není jich mnoho, tudíž snadno najdou uplatnění)
20. Tradice rostlinné výroby (ovocnářství, vinařství, chmelařství)
21. „Disciplína“ obyvatel kraje, tj. snadnější prosazení společných zájmů a investic
22. Nízká cena práce
23. Existence větších zemědělských subjektů, méně rozdrobená vlastnická struktura zemědělských pozemků
24. Levné, dostupné bydlení (např. pro absolventy)
25. Poddimenzovaný rozvoj skýtající růstový potenciál díky nízké „startovní úrovni“

Mezi hlavními slabými stránkami kraje byly respondenty identifikovány tyto faktory (seřazeny podle četnosti, s jakou byly uváděny, a tedy i podle předpokládaného významu):

1. Negativní obraz kraje i většiny jeho jednotlivých částí v očích veřejnosti a potenciálních investorů či návštěvníků (dojem špatného životního prostředí, vysoké kriminality, převaha těžkého průmyslu a koncentrace sociálních problémů), rozpor mezi žádoucím a skutečným obrazem
2. Velmi nízký lidský potenciál regionu (nízká vzdělanost, rekvalifikovatelnost a aktivita obyvatel, kraj nabízí pouze levnou, nikoli kvalitní pracovní sílu, což dále umocňuje jeho zaostávání a závislost v regionálním systému)
3. Přerušená identita území, neinspirativní prostředí, slabá identifikace většiny obyvatel s územím, v němž žijí (nejen s krajem, ale i s obcí), nízká míra sociální soudržnosti a vztahu k území a veřejnému prostoru, málo rodáků
4. Přítomnost velkého počtu sociálně vyloučených a problémových obyvatel
5. Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, lidé nejsou vzděláni ani vzdělávání pro poptávané pracovní pozice, školy produkují absolventy humanitních oborů nebo oborů přírodovědných či technických s neurčitou profesí, po nichž není v kraji poptávka, hodně pracovních míst i uchazečů
6. Existence rozsáhlých upadajících monofunkčních urbanistických celků vzniklých především v socialistickém období (sídliště, průmyslové areály) podporujících výskyt kriminality a sociálně patologických jevů
7. Nejasná či nereálná politická vize budoucnosti kraje (kraj moderní průmyslové výroby, turistická oblast, zemědělská oblast?) projevující se mj. ve špatném nastavení ROP a

- nevyužití příležitostí z něj vyplývajících, slabá vůle činit racionální rozhodnutí ve prospěch rozvoje území, převaha ad hoc rozhodnutí před rozhodnutími promyšlenými a odůvodněnými
8. Špatné dopravní napojení většiny částí kraje v důsledku nedostavěných komunikací D8 a R7 a pomalých a zastaralých železnic
 9. Nedokončená restrukturalizace regionální ekonomiky, přetrvávající strukturální problémy a závislost na jediném odvětví (energetice a těžbě surovin), slabá role zpracovatelského průmyslu a služeb
 10. Nízká transparentnost a nastavení procesů při rozhodování samospráv
 11. Špatná a zhoršující se spolupráce mezi místní a regionální samosprávou (zejména v případě odlišné politické příslušnosti vedení samospráv)
 12. Nesystémové, odborně nepodložené investice do jednotlivých částí kraje
 13. Převaha osob se základním nebo neukončeným vzděláním mezi uchazeči o zaměstnání, nevyhovující struktura uchazečů
 14. Neexistence skutečných center, která by na sebe vážala kvalitu (jedinečné obory, inovace apod.)
 15. Přítomnost četných sociálně vyloučených lokalit
 16. Nízká kvalita vysokého školství v kraji, absolventi zdejších vysokých škol mají na pracovním trhu horší pozici než ti, kteří vystudují v jiných krajských městech, nejasná koncepce UJEP, nízká kvalita a zbytečně vysoká kvantita studentů a absolventů
 17. Problém integrace romského etnika, neschopnost řešení tohoto problému na všech úrovních a na obou stranách
 18. Výrazné regionální rozdíly v kraji a s tím související diametrálně odlišné potřeby jednotlivých oblastí
 19. Zhoršený zdravotní stav obyvatel a vyšší nemocnost ve většině sledovaných charakteristik (týká se i dětí)
 20. Kvalitní dopravní síť urychlující tranzit přes území, aniž by v něm investoři investovali a návštěvníci nocovali
 21. Slabá role výzkumu a vývoje a prakticky žádná vazba mezi výzkumem a jeho komerční aplikací
 22. Malý objem i podíl investic v oblasti výzkumu a vývoje
 23. Nedostatečná aktivita a iniciativa drobných a malých podnikatelů
 24. Strukturální nezaměstnanost (velmi vysoká u absolventů, osob ve věku 50+ let, zdravotně postižených apod.)
 25. Propojenost podnikání a politiky (např. v oblasti zdravotnictví či bydlení)
 26. Přítomnost velkého počtu brownfieldů s častými ekologickými zátěžemi, nejasná koncepce jejich budoucího využití
 27. Provozovny firem v regionu v podřazeném postavení vůči svým centrálám, silné zastoupení jednoduchých výroby („montovny“) a služeb
 28. Přítomnost velkého počtu lokálních ekologických zátěží (už však ne globálních)
 29. Dlouhodobé lpění na těžbě uhlí a energetice představující „polštář“, který nenutí místní aktéry k rozvoji progresivnějších odvětví nezávislých jen na nerostných surovinách

30. Vysoké zastoupení ústavní péče v objemu sociálních služeb (tj. hodně ústavů, málo ambulantních služeb, komunitní péče a asistence rodinám starající se o seniory, postižené děti apod.)
31. Narušení industriální tradice (pozici v původních odvětvích kraj ztratil, v nových propastně zaostává, v rámci Česka např. za Brnem, Ostravou, Libercem, Prahou)
32. Přetrvávající narušenost, nepůvodní druhová skladba a tudíž nižší ekologická stabilita lesů na rozsáhlých územích v kraji, především v Krušných horách
33. Nízká absorpční kapacita kraje ve stávajícím programovacím období (neschopnost generovat smysluplné projekty)
34. Slabá role občanských iniciativ, spolkového života a místní kultury a tradic
35. Nedostatek, možná absence významnějších „imagotvorných“ kulturních akcí v celorepublikovém měřítku (typu Colours of Ostrava, Smetanova Litomyšl apod.), absence místních značek, slavných rodáků a symbolů
36. Slabá znalost němčiny mezi obyvateli kraje
37. Velké množství odpadu (i dováženého ze zahraničí)
38. Slábnoucí možnost využití polohy na významné dopravní ose Praha - Drážďany (roste podíl tranzitu, Ústí n. L. a celý kraj je z tohoto regionálního vztahu vyloučen)
39. Územní nevyrovnanost infrastrukturního vybavení kraje (silnice, železnice, technická infrastruktura), tedy poddimenzované vybavení periferních oblastí
40. Špatné dopravní propojení uvnitř kraje (řada nedostavěných úseků silnic a nezmodernizovaných úseků železnic, zhoršení technický stav silnic i železnic)
41. Řada konfliktních míst na silnici I/13
42. Levné bydlení ve smyslu kvality bytového fondu a nízké tržní hodnoty majetku, kterým obyvatelé a firmy v kraji disponují
43. Vysoké nájemné v řadě měst, monopolní pozice vlastníků bytových domů
44. Vlastnická roztržitost a velký počet subjektů vedoucí k rozměňování veřejných prostředků, zejména v oblasti sociální péče a zdravotnictví
45. Nevyužitá industriální tradice regionu a nejasná představa jejího využití
46. Úpadek zemědělství, mající dopad především na Lounsko a Žatecko

2.2 VNĚJŠÍ PŘÍLEŽITOSTI A HROZBY

Při hodnocení vnějších rozvojových příležitostí a hrozeb panovala mezi respondenty menší shoda. Málo respondentů uvádělo stejné rozvojové příležitosti a hrozby, což je dané téměř nekonečnou šíří možných vnějších vlivů na Ústecký kraj. Na druhou stranu se jen výjimečně vyskytly natolik odlišné výpovědi, které by stejný faktor považovaly jednou za příležitost a podruhé za hrozbu. Pokud se již objevily, týkaly se obvyklých dilemat typu rozvoj průmyslu vs. ochrana životního prostředí. Mezi příležitostmi se nejčastěji objevovaly faktory posílení spolupráce s Německem a využití Labe.

Příležitosti a hrozeb uváděli respondenti obecně méně a zpravidla nebyli schopni mezi nimi vybírat, které jsou podstatnější a které méně podstatné. Někteří respondenti přes snahu tazatele o metodické vysvětlení pojmů „příležitost“ a „hrozba“ ve smyslu analýzy SWOT uváděli návrhy opatření (tedy co kraj má či nemá v budoucnosti dělat). Tyto návrhy jsou z hodnocení vyloučeny,

resp. jsou obsaženy až v další části hodnocení zaměřeném na budoucnost kraje a mohou být využity také v návrhové části PRÚK. Z výše uvedených důvodů je také počet příležitostí a hrozeb, které respondenti uváděli, menší než v případě silných a slabých stránek.

Hlavními identifikovanými příležitostmi jsou tyto faktory (z důvodu obecně nízké četnosti jejich výskytu mezi respondenty jsou seřazeny podle témat):

- Dostavba dálnice D8
- Dostavba rychlostní silnice R7
- Rozvoj Labe jako multimodálního dopravního tahu s hospodářským významem (železnice, silnice, říční plavba, logistická centra)
- Dobudování Labské vodní cesty, splavnění Labe
- Dobudování Labské cyklostezky jako zásadního turistického produktu nadkrajského/mezinárodního významu a rozvojového stimulu
- Plné otevření pracovního trhu v Německu pro české uchazeče o zaměstnání vč. nábory německých firem v Česku apod.
- Užší napojení na Německo, „best practice“ a spolupráce v oblasti podnikání, samosprávy vč. šíření kultury a „morálky“ v oblasti podnikání, péče o prostranství apod.
- Pokračující důraz na přeshraniční spolupráci v rámci kohezní politiky EU
- Využití občanského vybavení napříč hranicemi (např. příhraniční zdravotní a sociální péče v příhraničních oblastech)
- Přeshraniční spolupráce v konkrétních oborech (zdravotnictví, školství), ne průřezově („regionální rozvoj“)
- Přeshraniční napojení v oblasti železniční dopravy (Dolní Poustevna, Moldava)
- Německá klientela poptávající zdravotnické a sociální služby (případně také využívající komerčních služeb) v kraji
- Trend rozvoje zážitkových a interaktivních produktů cestovního ruchu vázaných na místní specifika (místní výrobky, místní kulturní krajina, industriální památky apod.)
- Reformy v oblasti vzdělávání a školství na národní úrovni, zvýšení kvality vzdělávání
- Integrace Romů do společnosti prostřednictvím práce s dětmi a mládeží (povinná předškolní docházka, zájmová činnost apod.)
- Regulace černé a šedé ekonomiky na národní úrovni
- Obecný trend podpory investic s vyšší přidanou hodnotou ze strany státu
- Reforma rozpočtového určení daní ve prospěch malých obcí vedoucí k silnější pozici obcí a k oživení místního trhu
- Změna státní politiky příspěvků na bydlení tak, aby byly skutečnou podporou sociálně slabých, nikoli výnosným byznysem pro (monopolní) majitele bytů
- Změna zákona o odpadech eliminující rozkrádání infrastruktury (kovového „odpadu“)
- Zapojení médií do zlepšení obrazu kraje (PR kampaně a regionální marketing v širokém smyslu)
- Investice v obcích financované energetickými a těžebními společnostmi
- Nalezení vhodných nástrojů a investorů pro revitalizaci zanedbaných a nevyužívaných areálů (vč. SF EU), pestré možnosti jejich využití vč. pěstování (obnovitelných) energetických plodin (biomasy)
- Zjednodušení pravidel pro získávání dotací z pohledu drobných žadatelů

- Zjednodušení podmínek pro podnikání, státní podpora drobného podnikání a živnosti v problémových regionech
- Podpora spolkového života v obcích a posílení identity obyvatel
- Zvýšení environmentálního povědomí obyvatel prostřednictvím EVVO (vč. financovatelnosti těchto aktivit ze SF EU)
- Prolomení limitů těžby hnědého uhlí (z hlediska krátkodobé prosperity)
- Další útlum či definitivní zánik těžby hnědého uhlí (nezbytnost najít jiná „hnací odvětví“ restrukturalizací ekonomiky nastartovat prosperitu v dlouhodobém horizontu)
- Obnova technického výzkumu v tradičních oborech (např. chemie) vč. související infrastruktury (laboratoře, odborné knihovny apod.) navazující na místní průmyslovou výrobu
- Trend návratu k učňovskému školství vychovávajícímu kvalifikované řemeslníky a dělníky, zvýšení prestiže učňovských oborů mezi rodiči i jejich dětmi - potenciální uční
- Lokalizace výzkumu v menším počtu nových, „nikových“ oborech (tedy v oborech propojujících několik odvětví, případně zcela nových oborech)

Hlavními identifikovanými hrozbami jsou tyto faktory (seřazeny podle četnosti, s jakou byly uváděny, a tedy i podle předpokládaného významu):

- Nesoulad priorit EU, Česka a Ústeckého kraje při jeho budoucím rozvoji, nerespektování krajských priorit na národní a evropské úrovni
- Nízká absorpční kapacita kraje ve vztahu k obsahovému zaměření kohezní politiky v období 2014-20
- Závislost celých odvětví na evropských penězích (např. neziskový sektor, některé sociální služby)
- Projektový systém financování ze SF EU a s ním související reálná neudržitelnost výstupů projektů
- Opětovné špatné naložení s penězi ze SF EU (nepotřebné projekty, nejasná koncepce investic do území)
- (Opakované) pozastavení čerpání finančních zdrojů ze SF EU na základě výsledků kontrol a auditů
- Vliv ekologických iniciativ na oddálení velkých infrastrukturních projektů
- Nedořešené církevní restituce a v důsledku toho nemožnost nakládat s některými zemědělskými pozemky a dalšími nemovitostmi
- Rušení občanské vybavenosti venkovských obcí (pošty, školy apod.) ohrožující jejich životaschopnost zejména v periferních částech kraje
- Rostoucí veřejné zadlužení
- Rostoucí podíl zbytečných investic a finančních prostředků vynakládaných nesprávným směrem
- Úsporná opatření na národní úrovni zvyšující nezaměstnanost a prohlubující sociální problémy v kraji
- Nejistota a nejasná koncepce dalšího vývoje limitů těžby hnědého uhlí, nejasná energetická koncepce státu
- Nedostatečné finanční prostředky na rozvoj infrastruktury po dokončení dálnice D8
- Nízká absorpční kapacita kraje v příštím programovacím období (důraz na perspektivní inovativní obory, pro něž kraj nemá ani infrastrukturu, ani lidské zdroje)
- Zhoršení podnikatelského klimatu a podmínek pro podnikání v Česku (zdražení ceny práce, korupce apod.)

- Zbytečná medializace krajských problémů (negativních témat) dále zhoršující image kraje
- Nízká prestiž průmyslu v očích české veřejnosti
- Reforma školství posilující roli UJEP jako vzdělávací instituce bez výzkumu
- Pokračující nastavení politiky vzdělávání a výzkumu na národní úrovni ve prospěch kvantity a průměrnosti („nadprodukce“ absolventů)
- Snahy o lokalizaci „nových“ výzkumných oborů bez místní tradice, které se v jiných částech Česka rozvíjejí již delší dobu, a je nereálné dohnat zpoždění za nimi
- Odchod investorů v době recesí z nových průmyslových zón, kde se koncentrují převážně přestěhovatelné „montovny“, do oblastí s nižší cenou práce
- Útlum investic financovaných energetickými a těžebními společnostmi
- Další útlum či definitivní zánik těžby hnědého uhlí (z hlediska ekonomické prosperity)
- Prolomení limitů těžby hnědého uhlí (z hlediska dalšího narušení životního prostředí a prohloubení závislosti na palivoenergetickém komplexu)
- Vymření průmyslové tradice, pokles stávajících technických dovedností lidí
- Odchod obyvatel do jiných regionů, přičemž se obvykle jedná především o obyvatele v mladším ekonomicky aktivním věku, s vyšší úrovní vzdělání (např. po dokončení studia na VŠ) a širšími možnostmi uplatnění na trhu práce, „vylidnění“ celých oborů (např. zdravotnictví), „odliv mozků“
- Imigrace obyvatel s nízkým sociálním statutem, kteří nemají k území žádné vazby (vč. Romů), a jejich územní koncentrace
- Sociální segregace obyvatel znemožňující vzestup na sociálním žebříčku (např. umístováním dětí se sociálním handicapem do speciálních škol)
- Prostorová koncentrace obyvatel s nízkým sociálním statutem, kumulace sociálních problémů v důsledku vzdělávacího systému a bytové politiky
- Nárůst spekulace s realitami, zneužívání sociálních dávek (příspěvků na bydlení apod.) při pronájmu nemovitostí, shromažďování sociálně slabých obyvatel do panelových domů
- Větrná a vodní eroze mj. v důsledku slabé ochrany půdy v územně plánovací dokumentaci

3 VYBRANÁ HODNOCENÍ DÍLČÍCH OBORŮ A OBLASTÍ

V této kapitole jsou uvedena ta hodnocení dílčích oborů a oblastí života v kraji, která nejsou silnými ani slabými stránkami, příležitostmi ani hrozbami. Jedná se o několik „citátů“, které zazněly z úst respondentů při hodnocení situace Ústeckého kraje.

DOJEM A VNĚJŠÍ OBRAZ KRAJE

„Každý režim si z kraje něco vezme, ale nic v něm nenechá.“

„Image kraje je špatná a není moc důvodů, proč by se měla zlepšit.“

„Image Ústeckého kraje se netýká jen samotného území. Také instituce, které v kraji působí, mají ve svých oborech špatné renomé (např. UJEP ve vysokém školství).“

„Ústecký kraj není dobrý výrobek a nemá ani dobrou reklamu či obal.“

„Ústecký kraj je nepodceňovanějším krajem v Česku.“

„Průmyslová image se týká jen menší části kraje, ale bývá vztahována na celý kraj.“

„Skutečné problémy Ústeckého kraje (přerušená regionální identita, slabý sociální kapitál), a jeho problémy vnímané širší veřejností zvně kraje (životní prostředí) se výrazně liší.“

„Architektura a vzhled měst je paradoxně tristní tam, kam proudily za socialismu investice. Města, do nichž investice nešly, jsou fajn.“

„Kraj může stokrát propagovat zrevitalizovaná území a krásná místa typu Českého Švýcarska. Stačí jediný etnický konflikt, demonstrace neonacistů, zmínka o diskusi nad těžebními limity nebo místní povodně a obraz kraje je opět špatný.“

POLOHA KRAJE

„Kraj má výbornou polohu, neumí ji však využít.“

„V Česku neexistuje jiný kraj, který by měl tak rozmanitou krajinu jako kraj Ústecký.“

„Šluknovsko je pravděpodobně nejodlehlejší kout Česka. Dostupnost Liberce a saských měst je odsud snadnější než dostupnost Děčína a Ústí nad Labem.“

„Periferní oblasti kraje jsou ekonomicky, mocensky a investičně zcela vyloučené z ostatního území kraje.“

INFRASTRUKTURA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

„Ústecký kraj je pouze tranzitním regionem mezi dvěma centry (Prahou a Drážďanami), která se rozvíjejí, aniž by tím byl Ústecký kraj zasažen.“

„V žádném jiném kraji v Česku se životní prostředí v posledních letech nezlepšilo tolik jako v Ústeckém kraji.“

„Kraj má extrémně hustou síť silnic a zejména železnic.“

„Životní prostředí nikdy reálně nebylo prioritou rozvoje kraje. Většinu investic do zlepšení životního prostředí zde realizoval stát.“

LIDSKÉ ZDROJE A EKONOMIKA

„Během 70 let se kraj propadl z pozice průmyslového a inovačního tahouna do role ekonomicky zaostávajícího a sociálně narušeného území závislého na okolních regionech.“

„V kraji žije 5 % aktivních lidí s invencí, zbytek kraji nic nepřináší a kraj nebo stát se o ně musejí starat.“

„Kraj se dlouhodobě spoléhá na využívání přírodních zdrojů (těžba uhlí, energetika), aniž by existoval variantní scénář pro případ, že uhlí jednou dojde nebo nebude možné je dále těžit.“

„Kraj je ‚vykostěný‘, neexistují tu póly růstu, kde by vznikalo něco skutečně špičkového nebo jedinečného.“

„Pro lidi z jiných částí Česka neexistuje jediný rozumný důvod, proč by se měl do Ústeckého kraje stěhovat, studovat tu nebo pracovat. Naopak pro obyvatele Ústeckého kraje existuje spousta rozumných důvodů, proč se odstěhovat jinam.“

„V žádném výzkumném oboru není Ústecký kraj na špičce. Pro kvalitní a využitelné výsledky výzkumu je nutné se obrátit jinam než na území Ústeckého kraje.“

„Ve výzkumu a inovacích zaostává Ústecký kraj ‚o parník‘ za všemi ostatními kraji Česka a jeho zaostávání se dále prohlubuje.“

„Průmyslové zóny v kraji zaměstnávají pouze dělníky a montéry s nízkým vzděláním.“

„Kraj zažívá nebývalý odliv mozků a nedokáže mu zatím nijak čelit.“

„Z kraje odcházejí kvalifikované pracovní síly, čímž se ‚vyliďňují‘ celé obory (např. zdravotnictví) a je nutné nahrazovat tyto pracovní síly imigranty (s menšími zkušenostmi, horší znalostí češtiny apod.).“

„Do učilišť dnes chodí žáci s nejhorším prospěchem místo těch průměrných či lepších, kteří nesmyslně studují neurčité obory s maturitou.“

KULTURA A NABÍDKA PRO NÁVŠTĚVNÍKY

„Turistický potenciál je jediný, který se v kraji alespoň trochu rozvíjí.“

„Jen málokde v Evropě jsou na malé ploše lokality využitelné pro různé formy turistiky od přírodně-poznávací přes kulturní až po industriální tak, jako je tomu v Ústeckém kraji.“

„Šluknovsko má potenciál stát se ‚novou Šumavou‘ pro turisty vyhledávající klid.“

„Mostecko se může stát ‚industriálním disneylandem‘ s velkou návštěvností ze strany turistů z jiných částí Česka i ze zahraničí.“

4 HODNOCENÍ VNITŘNÍ REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE KRAJE

Mezi respondenty je vnitřní regionální diferenciace kraje vnímána poměrně silně. Jen malý počet oslovených osob považuje regionální rozdíly v kraji za málo významné. Zpravidla takový názor vychází z předpokladu, že téměř celý Ústecký kraj je problémovým územím a jeho situaci je třeba řešit celoplošně.

Mnohem rozšířenější mínění spatřuje regionální rozdíly výraznými. Na základě výpovědí respondentů, kteří rozdíly považují za velké a významné, je možné identifikovat přibližně tyto typové regiony Ústeckého kraje, lišící se sociálně-ekonomickou strukturou a hospodářskou výkonností:

- Ústí nad Labem a okolí (tedy zpravidla vč. okolí Děčína a Teplic),
- pánevní oblasti vč. větší části Krušných hor,
- zemědělské oblasti, řidčeji zalidněné Litoměřicka, Roudnicka, Lounska a Žatecka,
- výrazně periferní, řidčeji zalidněné oblasti (Šluknovsko, některé části Krušných hor a Českého středohoří, Doupovské hory).

Příčiny a důsledky rozdílů mezi částmi kraje vidí respondenti poměrně podobně a vymezují je převážně negativně (tedy uvádějí problémy u zaostávajících regionů, nikoli pozitiva regionů vyspělejších). Hlavními příčinami regionálních rozdílů v kraji jsou podle respondentů rozdíly v sociální skladbě obyvatel, kontinuitě osídlení, nabídce pracovních příležitostí, zděděné ekonomické struktuře (především rozdíl zemědělské vs. pánevní oblasti), dopravní dostupnosti (oblasti na ose Praha - Drážďany vs. Šluknovsko), ale také v jejich politické, mocenské a investiční izolovanosti od centrálních částí kraje a nutnosti řešit zcela jiné problémy. Většina respondentů se ztotožňuje s ideou „nepodporovat všude vše“, nýbrž cílit jednotlivé politiky také z územního hlediska.

Za zásadní „regionální problém“ je často považováno Šluknovsko pro svou odlehlost, až izolovanost, hospodářskou zaostalost a výskyt dílčích sociálních problémů. Částečně to může být také důsledkem medializace problémů Šluknovska v posledních měsících. Někteří respondenti uváděli, že se Šluknovsko nevyznačuje extrémní koncentrací problémů a že obdobných lokalit s malým počtem pracovních příležitostí a problematickou etnickou strukturou je v kraji řada. Dokládají to tím, že např. míra nezaměstnanosti není na Šluknovsku nejvyšší v kraji a že problém Šluknovska spočívá především v jeho špatné dostupnosti a izolovanosti.

Dva z výše uvedených regionů je možné označit za relativně vyspělé (respondenti je však spíše považovali za „méně problémové“), dva naopak za zaostávající. Mezi vyspělejší regiony řadí respondenti tyto části kraje:

- Ústí nad Labem a okolí (někdy v užším smyslu jen jako samotné Ústí n.L., jindy i včetně Děčína a Teplicka) - příčinou relativní vyspělosti je koncentrace části progresivních oborů (některé průmyslové obory s vyšší přidanou hodnotou, výzkum apod.), širší nabídka pracovních příležitostí, mimořádně dobrá dopravní poloha a vzdělanější obyvatelstvo;
- oblast Litoměřicka, Roudnicka, o něco méně Lounska a Žatecka jako určité „mezilehlé území“ - příčinou relativní vyspělosti, resp. menší problémovosti je méně narušená historická kontinuita oblastí, stabilizovaná struktura obyvatelstva a ekonomiky a dobré napojení na Prahu ve smyslu možnosti dojíždění do zaměstnání i lokalizace hospodářských aktivit navázaných na trh v pražské aglomeraci, dále převážně „pouze“ sezónní problémy s nezaměstnaností;
- potenciálně také Most jako město, které je sice postižené sociálně-ekonomickými problémy, ale má předpoklady stát se růstovým centrem.

Mezi zaostávajícími či problémovými regiony byly nejčastěji jmenovány (v pořadí dle četnosti výskytu, resp. míře problémovosti):

- pánevní oblasti (Chomutovsko, Mostecko) a s nimi spojená větší část Krušnohoří s výrazně narušenou kontinuitou regionu, hospodářskými problémy v důsledku útlumu těžkých průmyslových odvětví, environmentálními zátěžemi a problematickou skladbou obyvatelstva (nižší vzdělanostní úroveň, etnické menšiny), některými respondenty je za „pánevní oblast“ v sociálně-ekonomickém smyslu považována celá osa Děčín - Ústí n. L. - Teplice - Most - Chomutov;
- typově částečně odlišné periferní oblasti (některé části Krušných hor a Šluknovsko jako příhraniční periferie, Doupovské hory a některé části Českého středohoří jako vnitřní periferie), které vedle perifernosti spojuje také odliv obyvatel a jejich nepříznivá skladba (věk, vzdělání atd.), nedostatek hospodářských aktivit a pracovních příležitostí a špatná dostupnost okolních center.

„Regionální politiku“ uvnitř kraje vnímají respondenti různě. Mírná většina respondentů považuje za nutné výrazně posílit pomoc zaostávajícím oblastem, tj. preferuje pojišťovací regionální politiku. Menšina respondentů vidí jako zásadní naopak strategickou regionální politiku podpory center jako „tahounů“ růstu celého kraje. Řada respondentů zdůrazňuje nezbytnost kombinace obou přístupů a také to, že nástroje pomoci vyspělým a zaostávajícím regionům musí být odlišné. To podle respondentů kontrastuje se současnou situací, kdy strategická regionální politika zcela chybí a pojišťovací regionální politika je realizována špatně.

Celkově představuje výrazná regionální diferenciací v případě Ústeckého kraje značný problém při stanovení rozvojových strategií, protože různé části kraje mají diametrálně odlišné podmínky a potřeby. S tím souvisejí také náměty ve smyslu potřeby neřešit „regionální problémy“, ale problémy sociální a ekonomické s tím, že se vždy někde koncentrují a mají tedy regionální rozměr.

5 HODNOCENÍ ČINNOSTI KRAJSKÉ SAMOSPRÁVY A SPOLUPRÁCE S NÍ

Hodnocení činnosti krajské samosprávy bylo zjišťováno ve třech rovinách:

- spokojenost s kroky samosprávy,
- spolupráce se samosprávou,
- obeznámenost se záměry samosprávy.

Většina respondentů vyjádřila dílčí nebo zásadní výhrady vůči činnosti krajské samosprávy. Výhrady mířily k těmto oblastem:

- Nejasná či nereálná politická vize budoucnosti kraje, formálnost koncepčních dokumentů: Podle části respondentů není zřejmé, zda chceme mít kraj moderní průmyslové výroby, turistickou oblast, zemědělskou oblast apod. Nejasná vize se projevuje při formulaci priorit pro čerpání finančních prostředků z národních a zejména evropských zdrojů (mj. nastavení současného ROP) i při realizaci investic z prostředků kraje. Většina koncepčních dokumentů je podle respondentů zpracována dobře, ale nejsou při činnostech Ústeckého kraje reálně využívány a mají pouze formální povahu.
- Nejasné stanovení obsahových a územních priorit: Kraj nemá podle několika výpovědí respondentů vyjasněno, zda chce především sanovat problémy v zaostávajících a strukturálně postižených územích, nebo zda chce rozvíjet „póly růstu“.
- Nekoncepční rozhodování, řešení pouze parciálních problémů, nedotaženost aktivit: Ze strany Ústeckého kraje je podle názoru respondentů slabá vůle činit racionální rozhodnutí ve prospěch rozvoje území. Převažují ad hoc rozhodnutí před rozhodnutími promyšlenými a odůvodněnými pomocí analýz, průzkumů apod. Investice do jednotlivých částí kraje jsou v některých případech nesystémové, odborně nepodložené, zbytečné, megalomanské (ve vztahu k významu problémů, jež řeší), „těžkopádné“ a zůstávají nedotažené „na půli cesty“.
- Silný důraz na nepodstatné, doplňkové obory: Zhruba polovina respondentů často nesouhlasí s rozvojovými záměry Ústeckého kraje, které podle nich řeší nepodstatné problémy a témata. Objevila se například kritika důrazu na rozvoj cestovního ruchu, který je podle části respondentů pouze doplňkovým odvětvím a ubírá pozornosti a finančních prostředků jiným odvětvím a činnostem.
- Neschopnost využít finanční prostředky ze SF EU na smysluplné aktivity: Část respondentů spontánně uvedla, že programovací období 2007-2013 je promarněnou příležitostí jednak proto, že ROP Severozápad i další OP jsou obsahově navrženy špatně, a dále proto, že kraj v rámci možností, které z OP vyplývají, neumí generovat, připravovat a realizovat užitečné projekty.
- Nízká transparentnost a nastavení procesů při rozhodování samospráv: Výběr krajských priorit a způsob výběru podpořených záměrů z krajských grantových a dotačních titulů není podle výpovědí většiny respondentů jasně a transparentně nastaven po procesní stránce.
- Špatná a zhoršující se spolupráce mezi Ústeckým krajem a místní samosprávou, případně i dalšími subjekty v kraji: V kraji podle respondentů obecně existuje velká „mezera“ mezi krajskou a místní úrovní. Subjekty na místní úrovni nemají vždy jasný přehled o dlouhodobých záměrech kraje a obtížně jim přizpůsobují své záměry. K dalšímu poklesu vzájemné spolupráce dochází v případě odlišné politické příslušnosti vedení obecních a městských samospráv na straně jedné a krajské samosprávy na straně druhé. Na druhou stranu se objevily i názory opačné, tedy že spolupráce mezi krajem a místní samosprávou funguje správně.
- Opomíjení nejmenších obcí: Kraj se při svém rozhodování umí dle mínění většiny respondentů dohodnout se samosprávami velkých měst. Naopak menší obce jsou krajem opomíjené a jsou vyřazené z rozhodování i diskusí na krajské úrovni.

- Faktická zbytečnost krajů jako takových: Mezi respondenty se dvakrát objevil dokonce názor, že úroveň krajů je zbytečnou složkou územní samosprávy a že by měly být zrušeny. Kraje podle tohoto názoru nemají tradici a jsou důsledkem zbytečných administrativně-správních reforem.

Řada respondentů však považuje kroky krajské samosprávy naopak za promyšlené a správné. Argumentují především takto:

- Kvalitní spolupráce s významnými aktéry (nejen) z řad místních samospráv: Kraj obecně umí spolupracovat s hlavními hráči v území a koordinovat s nimi rozvojové aktivity, přípravu strategií a projektových záměrů apod. Týká se to především samospráv větších měst Ústeckého kraje, ale také dalších významných aktérů (UJEP, hospodářské komory apod.).
- Odborná způsobilost: Ze strany většiny respondentů byla konstatována vysoká nebo alespoň vyhovující odborná způsobilost pracovníků jednotlivých odborů krajského úřadu.
- Územně cílená, systémová podpora vybraných odvětví ve vybraných částech kraje: Kraj přistupuje k rozvoji jednotlivých regionů v rámci Ústeckého kraje odlišně s respektováním místních specifik.
- Kvalitní spolupráce Ústeckého kraje s místní samosprávou (města, obce, mikroregionální sdružení, MAS): Vedle názoru, že spolupráce Ústeckého kraje s místní samosprávou nefunguje dobře, se objevily i opačné názory zdůrazňující kvalitní spolupráci, možnost zapojení měst, obcí či MAS do činnosti Ústeckého kraje, poskytování bezúročných půjček ze strany kraje na předfinancování projektů obcí a MAS.
- Zřetelné výsledky činnosti krajské samosprávy v porovnání s jejími kompetencemi a finančními možnostmi: Krajská samospráva má relativně omezené kompetence a finanční možnosti. Přesto podle respondentů realizovala řadu projektů s hmatatelnými výsledky a v rámci Ústeckého kraje rozhodně není „nejslabším článkem“ samosprávy (tím jsou podle názoru dvou respondentů velká a středně velká města, naopak kraj a menší města a obce fungují v zásadě správně).
- Tradice a rozvoj komunitního plánování: Ústecký kraj a zejména města v Ústeckém kraji se podle respondentů zpravidla intenzivně věnují komunitnímu plánování, které v některých městech již má dlouhou tradici a posiluje zapojení veřejnosti a zvýšení sounáležitosti obyvatel s územím, kde žijí.
- Rozumné hospodaření: Kraj podle spontánní výpovědi některých respondentů hospodaří rozumně z hlediska bilance příjmů a výdajů, zadlužení kraje není velké a jeho příčinou jsou rozvojové aktivity a investice spolufinancované ze SF EU, což je rozumné a přijatelné. Stručně řečeno: „vůle je, i když peněz je málo“.
- Zřetelné úsilí o lákání investic a rekvalifikace obyvatel: Ústecký kraj dle názoru části respondentů realizuje spolu v zásadě úspěšnou politiku atrakce zahraničních investorů a rekvalifikace obyvatel. Do této činnosti umí dobře zapojit další subjekty (úřady práce, střední školy apod.) a spolupracovat s nimi.

Spolupráce mezi subjekty, za něž respondenti řízených rozhovorů vypovídali, a krajem funguje v zásadě dobře. Velká většina respondentů se účastní jednání krajských komisí či pracovních skupin, měla možnost se vyjádřit k odvětvovým koncepcím Ústeckého kraje a vzájemně si s krajem (resp. zejména s krajským úřadem) předávají potřebné analytické informace, výsledky průzkumů a podklady. Ti respondenti, kteří s Ústeckým krajem nespolupracují, se obvykle vyjadřují ve smyslu „nespolupracujeme, ale vzájemně si nevadíme“.

Téměř všem respondentům jsou rozvojové záměry kraje známy v dostatečné podrobnosti a s dostatečným časovým předstihem, a to především díky zmíněnému zapojení do činností krajských komisí a pracovních skupin. Pokud respondentův informace známa nejsou, spatřují příčinu spíše ve své pasivitě, než v netransparentnosti činnosti Ústeckého kraje. Obdobný názor panuje i ohledně informovanosti o záměrech kraje mezi širší veřejností.

6 HODNOCENÍ MOŽNOSTÍ BUDOUCÍHO ROZVOJE KRAJE

Respondenti se během řízených rozhovorů měli vyjádřit nejen k současné situaci Ústeckého kraje, ale také k jeho budoucnosti. Pro budoucí rozvoj kraje jsou podle respondentů klíčová tato témata (zminěna jsou bez uvedení pořadí pouze ta, která se objevovala častěji):

- Změna image regionu založená na přírodních krásách, slavných rodácích, známých produktech (tj. i průmyslových)
- Vytvoření jakéhokoli „centra excelence“ či oboru, v němž bude kraj na národní, případně i evropské špičce (např. obory využívající tradice a specifika kraje typu chemie, environmentalistiky apod.)
- Pokračující rozumné využívání zásob hnědého uhlí, přitom ale jasné hledání jiné cesty pro budoucí rozvoj
- Rozvoj turistiky jako doplňkového odvětví, které může v různých formách fungovat na většině území kraje (poznávací turistika, pěší a cyklistická turistika, lázeňství, vinařství, chmelařství atd.)
- Revitalizace brownfieldů a území po těžbě hnědého uhlí s jasnými, neotřelými záměry (volnočasové areály, turistická infrastruktura, ale i opětovná, avšak šetrnější výroba apod.) vč. důkladného marketingu jejich budoucího využití
- Zkvalitnění páteřních dopravních sítí, zejména sítě silniční (D8, R7, I/13) v odpovídajících parametrech
- Lokalizace větších dopravních terminálů pro vlaky, lodě i nákladní automobily, multimodalita dopravního koridoru v praxi, omezení kamionové dopravy především ve městech
- Demolice architektonicky nejhorších objektů a souborů budov nebo alespoň jejich zásadní obnova
- Modernizace zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb, zvýšení jejich atraktivity a přívětivosti, udržení kvalifikovaných osob v těchto oborech v regionu
- Udržení základních služeb a vybavenosti menších obcí (např. i díky chystané změně v rozpočtovém určení daní)
- Rozvoj zemědělství jako komplexního nástroje udržení životaschopnosti venkova
- Zpracování důkladných studií stavu jednotlivých složek životního prostředí (ovzduší, lesy, vody) a jejich důsledná aplikace realizací projektů na ochranu životního prostředí
- Udržení schopných a vzdělaných lidí vč. absolventů vysokých škol v kraji, případně přilákání těchto osob z jiných částí Česka nebo zahraničí nabídkou excelentních podmínek (i formou stipendií, poskytnutí kvalitního bydlení, služeb typu mateřských a základních škol pro jejich děti apod.)
- Komplexní řešení sociálních problémů ve městech i na venkově (investiční i neinvestiční aktivity s důrazem na integraci dětí a mládeže prostřednictvím mateřských a základních škol a terénní sociální práce) s důrazem na sociálně vyloučené lokality
- Zvýšení kvality a prestiže vzdělání v technických oborech (střední průmyslové školy, učňovské školství, technické obory vysokých škol), selektivní podpora škol majících reálný význam a výsledky
- Podpora originálních nápadů a hmotných i nehmotných produktů spojených se specifiky kraje a jeho částí (a tím i posílení sounáležitosti obyvatel s územím)
- Posílení a rozšíření spolupráce mezi Ústeckým krajem a místními samosprávami formou častějších schůzek a vzájemné pomoci a informovanosti

- Rozvoj reálné příhraniční spolupráce založené nejen na bázi velkých projektů, ale na každodenní, operativní, samozřejmé kooperaci

Velmi často se mezi respondenty objevuje skepse ohledně naplnění těchto priorit a přání. Budoucnost Ústeckého kraje prognózuji respondenti spíše jako několik vzájemně souvisejících hrozeb v podobě:

- sociální a etnické polarizace společnosti,
- odchodu schopných obyvatel a příchodu obyvatel problémových či sociálně slabých,
- vyčerpání zdrojů hnědého uhlí,
- dlouhodobé devastace krajiny následky minulé výroby a těžby,
- pokračujícího hospodářského zaostávání za jinými kraji Česka i Evropou.

Menšina respondentů však vnímá značný pokrok na území Ústeckého kraje zejména v oblasti zlepšení stavu životního prostředí i v sociální oblasti. *Prognóza* dalšího vývoje Ústeckého kraje se však v očích většiny respondentů velmi liší od *vize* rozvoje kraje.